

**SENZACIONALNO
OTKRICE ARHEOLOGA**

Knez iz Bojne

KOD GLINE OTKRIVEN NEPOZNATI HRVATSKI VLADAR IZ 8. STOLJEĆA

Tajna groba broj 4: ostaci pronađeni na arheološkom nalazištu Brekinjova kosa nedaleko od Bojne otvaraju novo poglavlje hrvatske povijesti, kaže arheologinja Marijana Krmpotić

Pravilan smještaj grobova i pronađenog kamenog objekta upućuje na to da je riječ o kršćanskim ukopima

VINKO MADIRACA
arheolog

Od početka istraživanje provodi i nadzire Konzervatorski odjel Ministarstva kulture u Sisku

IVANA MILETIĆ ČAKŠIRAN
voditeljica odjela

Sustav teleskopa iz cijelog svijeta zajedno je gledao crnu rupu i nastojao snimiti malo zračenja oko nje

MARIJANA KRMPOTIĆ
Hrvatski restauratorski zavod

Večernji list
PANORAMA

KNEZ IZ BOJNE

Nepoznati moćnik donosi nova saznanja o hrvatskim vladarima

Ne može se dati ime i prezime ljudima i moćniku koji je pokopan u grobu na arheološkom nalazištu Brekinjova kosa kod Bojne. Problem je što ima malo očuvanih kostiju, no na pronađenim ostacima rade se DNK analize koje bi mogle dovesti i do dodatnih poveznica

Danijel Prerad

Jesu li u Bojni na glinskom području, tik uz granicu s BiH, arheolozi pronašli novog hrvatskog vladara, možda će biti poznato nakon što se na ovom lokalitetu završe istraživanja. No, sigurno je da knez koji je pronađen u Bojni otvara novo poglavlje hrvatske povijesti. A upravo je i tako nazvana izložba koja se tim povodom priprema u Arheološkom muzeju u Zagrebu. „Knez iz Bojne – novo poglavlje hrvatske povijesti“. Izložba koja se otvara 16. travnja predstavlja senzaciju u sagledavanju najranije hrvatske povijesti od 7. do 9. stoljeća.

Novo poglavlje povijesti

Kada je u ljeto 2015. na Brekinjovoj kosi, nedaleko od Bojne, pronađen grob broj 4, nitko nije slutio da su arheolozi pronašli novog kneza. To je postalo jasno iz bogate pogrebne opreme koja je izlazila na vidjelo. I neki drugi od ostalih 36 do sada pronađenih i istraženih grobova pokojnika i pokojnica na toj lokaciji bili su bogato opremljeni, no grob kneza jedinstven je u ovom dijelu Hrvatske. Nepoznati moćnik pokopan je s luksuznim srebrnim, pozlaćenim ostrugama s garni-

turom za pričvršćivanje, privjeskom od zlata s gorskim kristalom, zlatnim solidom bizantskog cara Konstantina V. Kopronima te odjećom protkanom zlatnim nitima..

– To je to uistinu novo poglavlje hrvatske povijesti. Riječ je o kontinentalnoj Hrvatskoj gdje je jako malo nalaza iz tog razdoblja, nema ni tragova iz pisanih izvora previše i do sada nam je situacija iz tog razdoblja bila nejasna. Ovo je stvarno izuzetno važno, pogotovo zato što nalazimo paralele s područjem na hrvatskoj kneževini u Dalmaciji – kazuje nam dr. sc. Marijana Krmpotić, voditeljica Odjela za kopnenu arheologiju Službe za arheološku baštinu Hrvatskog restauratorskog zavoda.

A ta veza s hrvatskom kneževinom veza je sa suvremenikom kneza iz Bojne, koji je pronađen u Biskupiji kod Knina, jednom od najvažnijih središta ranosrednjovjekovne hrvatske kneževine. Na Crkvini u Biskupiji krajem 20. stoljeća pronađen je, pokopan u bazilici sv. Marije, knez u sarkofagu rimskog podrijetla i sa srednjovjekovnim poklopcem. On je imao gotovo identičnu pogrebnu opremu kao ovaj iz Bojne. Tu su pronađene jedine ostruge na području Hrvatske koje svojim bogatim ukrasom i mjestom u ukopu potpuno odgovaraju primjercima s Brekinjove kose. I uz ovog kneza pronađen je privjesak s gorskim kristalom, kao i solid Konstantina V. Zbog tih i sličnih nalaza znalo se da je kninsko područje bilo jedno

**NA IZLOŽBI U ARHEOLOŠKOM MUZEJU
 PREDSTAVIT ĆE SE DIO NALAZA**

BOGATO OPREMLJENI I neki drugi od 36 do sada pronađenih i istraženih grobova bili su bogato opremljeni

ARHEOLOŠKO NALAZIŠTE Brekinjova kosa smješteno je u zapadnom dijelu Banovine, a tijekom zaštitnih arheoloških istraživanja, zbog eksploatacije kamenoloma, koja su provedena 2011. i 2015. godine, pronađeni su iznimno vrijedni ranosrednjovjekovni nalazi

ZLATNI PRIVJESAK
 U grobu je pronađen i zlatni privjesak s gorskim kristalom

OSTRUGE
 Prema položaju u grobu vidljivo je da su znali kako se nose te ostruge franačke proizvodnje

od središta ranosrednjovjekovne hrvatske kneževine. Otkriće kneza s Bojne upućuje na postojanje jednako snažnog političkog središta na području današnje Banovine, a to otvara novo poglavlje u poznavanju najranije hrvatske povijesti.

– Na Brekinjovoj kosi više je od 30 grobova istraženo, a na izložbi će biti predstavljeni nalazi iz četiri najvažnija. Mi i dalje istražujemo, rade se analize, a još nisu gotove sve konzervatorske i restauratorske obrade. No, izlazimo s tim da bi se javnost upoznala s obzirom na važnost nalaza – kazuje nam dr. sc. Marijana Krmpotić.

Znanost zna za donjopanonsku kneževinu, pretpostavljalo se da joj je središte bilo u Sisku. Zna se za Ljudevita Posavskog, a bilo je i pojedinačnih slučajnih nalaza iz tog razdoblja, no dokaza o nekom političkom središtu iz tog razdoblja na ovom području nije do sada bilo. Je li knez iz Bojne Ljudevit Posavski?

– Ne možemo povezati i dati ime i prezime ljudima i moćniku koji je tamo pokopan, to još mogu biti tek pretpostavke. Ni u Crkvinu se ne zna tko je pokopan, tamo je više grobova bogate elite, ali ih nismo imenom i prezimenom identificirali. Znamo zasad tek i da je knez iz Bojne pripadnik elite –

Objašnjava dr. sc. Krmpotić. Sama pronađena oprema franačkog je porijekla, no to ne mora značiti da je ovaj banovinski knez bio u dobrim odnosima s Francima, možda je to bio ratni plijen, možda znak zahvalnosti franačkog vodstva za pomoć pri netom završenim ratovima s Avarima na sjeveru ili mito za neke druge usluge.

– No, činjenica je, prema položaju ostruga u grobu, da su oni znali kako se nose te ostruge franačke proizvodnje, bili su u doticaju s onima koji su ih nosili i vidjeli su kako treba nositi to što su dobili – napominje dr. sc. Krmpotić.

Arheolog Vinko Madiraca iz Zadra, koji je 2015. bio na čelu arheološke ekipe koja je naišla na grob kneza iz Bojne, u svom znanstvenom radu tumači kako je, zbog pravilna smještaja grobova u i okolo pronađenog kamenog objekta, za koji se ne može utvrditi je li bio crkveni, vladarski ili mještoviti – riječ o kršćanskim ukopima. I načini samog pokopa mogli bi to sugerirati, kao što pokop samog kneza u drveni sanduk s klinovima i komoru s pretkomorom sugerira pripadnost eliti. No, kasnija voditeljica istraživanja dr. sc. Krmpotić ističe da se to, jesu li na Brekinjovoj kosi

GROB KNEZA Opremljen je na sličan način kao njegov suvremenik pokopan u Biskupiji kod Knina

pokopani kršćani, sa sigurnošću ne može potvrditi.

– Teško je utvrditi je li neki grob kršćanski ili nije. Na tom groblju nalazimo i elemente poganskog rituala, paljenja vatre iznad groba i slično. Sigurno nisu svi bili kršćani, to možemo reći – napominje dr. Krmpotić.

Velika važnost

Na lokaciji su pronađeni nalazi iz razdoblja od druge polovice 7. stoljeća do 9. stoljeća, no na izložbi se prezentiraju najvažniji nalazi četiriju grobova iz kasnog 8. i ranog 9. stoljeća. U to vrijeme, kazuje Krmpotić, ovdašnji su stanovnici došli u doticaj s karolinškim carstvom i etablirao se elitni sloj. Njih prate i luksuzni predmeti poput ovih pronađenih uz kneza iz Bojne. Uz njega je pronađen i zlatnik Konstantina V. Kopronima koji je vladao Bizantom od 741. do 775. U znanosti je dosta prijevora jesu li zlatnici koji prate pokope elite oznaka datacije ili same pripadnosti eliti. U ovom slučaju radiokarbonske su analize pokazale da je grob kneza ipak nešto mlađi od zlatnika pa ga zasad smatraju dokazom elitnog statusa. I zlatnik je poseban jer je riječ o jedinom do sada u svijetu pronađenom zlatniku koji je otkovan u theta radionici kovnice u Sirakuzi.

Najveći je problem ovog istraživanja što ima jako malo očuvanih kostiju u grobovima jer su strunule zbog jake kiselosti tla. No, na pronađenim ostacima

trenutačno se rade DNK analize koje bi mogle dovesti i do dodatnih poveznica.

– Je li knez iz Bojne bio vladar, ne bih išla tako daleko. To je osoba koja je imala neku moć, no je li bio vladar, u kakvom je svojstvu bio, u kakvom je odnosu bio s drugim silama oko njega – jer s istočne strane avarski kaganat još postoji, a sa zapada dolazi Franačko Carstvo – to ne znamo još. Koja je njegova uloga bila, teško je sada reći. No, imao je svoju ulogu u kontinentalnom dijelu današnje Hrvatske – zaključuje na temelju sadašnjih nalaza istraživanja dr. sc. Marijana Krmpotić.

Brekinjova kosa nalazi se na području eksploatacije kamena te su zbog toga 2011. godine tamo i počela prva zaštitna arheološka istraživanja. Senzacija koja je pronađena 2015. istraživanja su podignula na višu razinu. Istraživanja su vođena pod nadzorom Konzervatorskog odjela Ministarstva kulture u Sisku i njegove voditeljice Ivane Miletić Čakširan, koji koordiniraju cijeli projekt. Izložba će dva tjedna biti u Arheološkom muzeju u Zagrebu, a onda se seli u Gradski muzej Sisak.

U svibnju se na Brekinjovoj kosi nastavljaju istraživanja, nalazište je površine pet hektara, a obrađeno je zasad manje od 25 posto. Tko zna što sve skriva Brekinjova kosa pokraj Bojne, možda i konačne dokaze o novom hrvatskom vladaru na ovom području.

NA BREKINJOVOJ KOSI VIŠE JE OD 30 GROBOVA ISTRAŽENIH, A NA IZLOŽBI ĆE BITI PREDSTAVLJENI NALAZI IZ ČETIRI NAJVAŽNIJA GROBA. JOŠ NISU GOTOVE SVE KONZERVATORSKE I RESTAURATORSKE OBRADU, NO ŽELI SE UPOZNATI JAVNOST S VAŽNIM NALAZIMA